

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мігус І.П.,

*д.е.н., професор, професор кафедри управління фінансово-економічною безпекою,
ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК", Київ, Україна,
e-mail: irynamp@krok.edu.ua,*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6939-9097>

Гребень С.Є.,

к.н. держ.упр. Державна аудиторська служба України, Київ, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0432-9132>

У світі склались дві принципово відмінні стратегії урядового регулювання діяльності вищої школи – це «стратегія раціонального планування і контролю» та «стратегія саморегулювання». Перша стратегія передбачає централізацію процесу прийняття рішень і контроль за вибором політики та її реалізації, застосовується в континентальній Європі. Стратегія самоврядування походить із традиційної британської та американської систем вищої освіти, передбачає державний нагляд за вищою освітою. Контроль за вищими закладами на державному рівні обмежується механізмами моніторингу якості, оподаткуванням, регулюванням права присуджувати наукові ступені, а також підтверджувати їх академічну якість та відповідність [1].

На нашу думку, у сучасних умовах державне регулювання освіти повинно являти синтез зазначених стратегій державного управління, оскільки на даному етапі діяльність більшості закладів вищої освіти безпосередньо залежить від бюджетних коштів, що спонукає окремих керівників до порушень вимог законодавства та, як наслідок, неефективного витрачання наданих державою фінансових ресурсів, що в свою чергу призведе до недосягнення основної задачі закладів вищої освіти – підготовки висококваліфікованих кадрів спроможних конкурувати із іншими випускниками на міжнародному ринку праці.

Крім того, потреба у державному регулюванні освіти викликана недосконалістю безпосередньо ринку освітніх послуг.

Освіті як специфічній галузі соціальних послуг притаманні всі найбільш відомі ознаки ринку: суспільні блага, зовнішні ефекти, неповна і асиметрична інформація, обмежена конкуренція. Поряд із зазначеними основними ознаками ринку освіти їй властиві й специфічні риси ринкового механізму: невизначеність ресурсу часу, що виникає на основі специфіки технологій освітнього процесу і посилюється в міру розвитку «освіти дорослих»; недостатня раціональність використання продуктів освіти [2].

Чільне місце в системі державного регулювання вищої освіти відводиться моніторингу як системі організації збору, збереження та поширення інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує неперервне відстеження її стану та дає змогу прогнозувати її розвиток [3].

Ефективність моніторингу й обґрунтування управлінських рішень значною мірою визначається повнотою, достовірністю й оперативністю інформаційного забезпечення, у зв'язку з чим зростає значимість статистики освіти [3].

Отже, державне регулювання створює умови для діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбуватиметься розвиток системи управління в цілому [4].

Поряд з цим, до базових функцій державного регулювання освітньої діяльності, які не можуть виконуватись за допомогою ринкових важелів, можна віднести:

- формулювання стратегічних і тактичних цілей і пріоритетів;
- дотримання соціальних цінностей;
- створення правових основ функціонування ринку освітніх послуг;
- гарантування високої якості освітніх послуг [3].

Загалом механізм державного управління – це приведення об'єкту управління до бажаного стану шляхом організації каналів прямих та зворотних зв'язків, що перетворюють життя суспільства в єдиний, цілеспрямований, ефективний, виробничий організм, який постійно розвивається [5].

При цьому, застосування механізмів державного управління закладами вищої освіти повинно забезпечувати ефективність діяльності цих закладів та системи вищої освіти в цілому і спрямовуватися на якість надання освітніх послуг при раціональному розподілі наявних фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції та Україна. Київ : Таксон, 2002. 176 с.
2. Філіпова В. Д. Специфіка державного регулювання в галузі освіти України. URL : [http:// www.oridu.odessa.ua](http://www.oridu.odessa.ua).
3. Кобець А.С. Роль держави у функціонуванні ринку освітніх послуг. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.
4. Зарецька Л. М., Кулініч О. А. Державне регулювання сфери вищої освіти. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. Харків: ХДУХТ, 2015. Вип. 2(22). С.168-179.
5. Поступна О. В. Механізми державного управління вищою освітою України. Стратегічні пріоритети. 2010. № 1(14). с. 107-111.